

Ismail Palić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Sarajevu

ismail.palic@ff.unsa.ba

O slojevitosti konstrukcije kojom se izriče perifrastični pasiv

Poznato je da se perifrastičnim pasivom u lingvistici, a tako i u južnoj slavistici, uobičajeno naziva dvočlana konstrukcija koju tvore glagol *biti* u odgovarajućem finitnom obliku (kao prvi član) i njegova dopuna koja se najčešće naziva glagolskim pridjevom trpnim ili participom pasivnim (kao drugi član). U znanstvenim studijama i radovima koji su posvećeni pasivu, a posebno perifrastičnome, odavno je zapaženo da spomenuta konstrukcija nije ni semantički ni gramatički homogena, odnosno nije karakteristična samo za pasiv (kao jedna od njegovih dviju mogućih formi u jezicima utemeljenim na novoštokavštini), nego je potencijalno višeznačna i višefunkcionalna. O obimu potentnosti te konstrukcije dosad su iznesena različita mišljenja. Ovaj rad ima za cilj pokušati detaljnije rasvijetliti slojevitost semantičku i gramatičku strukturu spomenute konstrukcije, identificirati sve njezine slojeve, temeljno ih definirati, specificirati njihova glavna obilježja te pokazati koliko su oni međusobno razgraničljivi. U radu se polazi od pretpostavke da konstrukcija o kojoj je riječ ima najmanje četiri sloja. Prvi sloj naziva se analitičkim pasivom, drugi sloj kopulativnim pasivom, treći sloj rezultativnom konstrukcijom (rezultativom) i četvrti sloj nerezultativnom konstrukcijom (nerezultativom). Raslojavanje se vrši uzimajući u obzir gramatičku narav glagola *biti* i, posljedično, narav i status njegove dopune. Pokazuje se da ni prvi ni drugi član te konstrukcije ne pripada uvijek istoj kategoriji riječi. Identificirani slojevi, odnosno posebne vrste struktura koje ih predstavljaju, tvore kontinuum čvrsto povezanih vrijednosti čije su međusobne semantičke relacije izrazito čvrste i složene.

Ismail Palić

University of Sarajevo, Faculty of Philosophy

ismail.palic@ff.unsa.ba

On the layering of the construction used to express the periphrastic passive

It is known that the periphrastic passive in linguistics, as well as in South Slavic studies, is commonly referred to as a two-part construction formed by the verb *biti* in the appropriate finite form (as the first part) and its complement, which is most often called passive participle (as the second part). In scientific studies and papers dedicated to the passive voice, especially the periphrastic one, it has long been noted that the aforementioned construction is neither semantically nor grammatically homogeneous, i.e. it is not only characteristic of the passive (as one of its two possible forms in languages based on the Neo-Štokavian dialect), but is potentially ambiguous and multifunctional. So far, different opinions have been expressed about the extent of the semantic potency of this construction. This paper aims to try to shed more light on the layered semantic and grammatical structure of the mentioned construction, to identify all its layers, to define them fundamentally, to specify their main features and to show semantic relations between them. The paper assumes that the structure in question has at least four layers. The first layer is called the analytical passive, the second layer is called the copulative passive, the third layer is called the resultive construction (resultive) and the fourth layer is called the non-resultive construction (non-resultive). Stratification is done taking into account the grammatical nature of the verb *biti* and, consequently, the nature and status of its complement. It turns out that neither the first nor the second constituent of this construction always belongs to the same category of words. The identified layers, or special types of structures that represent them, form a continuum of tightly connected values whose mutual semantic relations are extremely solid and complex.